

ลิขสิทธิ์ : สำนักงานกองทุนยุติธรรม
ปี : 2562
ชื่อเรื่อง : วิจัยมาตรฐานอัตราค่าใช้จ่ายในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมกรณีศึกษา
อัตราค่าจ้างทนายความกองทุนยุติธรรม
เมือง : กรุงเทพฯ
ภาษา : ไทย
สถานที่พิมพ์ : สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นักวิจัย : อาจารย์ ดร. เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว

บทสรุปผู้บริหาร :

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 วรรคสาม กำหนดให้ “รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการจัดทนายความให้” ประกอบกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งมีประเด็นในเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ ได้มีการระบุถึงการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง ดังนั้น จึงถือได้ว่าประชาชนในฐานะพลเมืองของประเทศจะต้องได้รับการประกันในเรื่องสิทธิการเข้าถึงบริการจากรัฐได้อย่างทั่วถึง เสมอภาค และเป็นธรรม และในมิติของกระบวนการยุติธรรมที่ทุกคนจะต้องสามารถต่อสู้เพื่อเรียกร้องหรือปกป้องสิทธิของตนเองได้อย่างเป็นธรรม

ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. 2559 หมวด 3 ข้อ 9 “ผู้ขอรับความช่วยเหลือในการดำเนินคดีจากกองทุนอาจขอรับความช่วยเหลือได้ในกรณีดังต่อไปนี้ (1) ค่าจ้างทนายความ และหมวด 6 ทนายความกองทุน ส่วนที่ 2 การอนุมัติและจัดจ้างทนายความ” ข้อ 34 วรรค “ให้เลขานุการพิจารณาแต่งตั้งทนายความและอนุมัติวงเงินในการจ้างทนายความ” อย่างไรก็ตาม อัตราค่าจ้างทนายความ ยังเป็นการกำหนดอัตราค่าตอบแทนที่กว้าง และไม่ได้มีการระบุลักษณะประเภทคดีในการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ทนายความ ตลอดจนไม่ได้มีการนิยามคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ว่ามีลักษณะใดบ้าง ดังนั้น อาศัยตามความในมาตรา 11 (6) เก็บ รวบรวม วิเคราะห์ และวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรมแห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษากฎหมายและอัตราค่าจ้างทนายความทั้งในประเทศและต่างประเทศจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาจากต่างประเทศ พบว่า ในการกำหนดค่าจ้างทนายความจะขึ้นอยู่กับลักษณะของหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือว่าเป็นหน่วยงานของรัฐ องค์กรอิสระ หรือเป็นความช่วยเหลือผ่านสภาพทนายความ แต่ละประเทศและแต่ละพื้นที่มีหลักในการกำหนดค่าจ้างทนายความ เป็นของตนเอง โดยมี 3 กรณีหลัก คือ 1) การกำหนดอัตราค่าจ้างทนายความและเกณฑ์การเบิกจ่ายเงินแบบเดียวกันกับทนายความจากบริษัทกฎหมาย ทนายความอิสระ และทนายความจากสภาพทนายความ 2) การกำหนดค่าจ้างทนายความ

จะเป็นไปตามที่กฎหมายลูกกำหนดไว้ กฎหมายฉบับนี้จะระบุแนวทางการเบิกจ่ายเงินเอาไว้ด้วยว่า แต่ละคดีจะมีการเบิกจ่ายอย่างไร และ 3) การกำหนดค่าจ้างทนายความและขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินในแต่ละประเภทคดีจะถูกระบุไว้ในกฎหมายเฉพาะ ทั้งนี้การจ่ายเงินอาจเป็นการจ่ายตามกิจกรรมในการดำเนินคดี เช่น การเขียนคำร้อง การว่าความ การสืบพยาน หรืออาจจ่ายตามชั่วโมงที่ใช้ในการทำงาน อย่างไรก็ตาม ในการกำหนดค่าจ้างทนายความที่จ่ายยังขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของคดี โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ประเมินความซับซ้อนจากอายุความ ความรุนแรงของบทลงโทษ รวมถึงรายละเอียดอื่นในคดีที่ส่งผลต่อความซับซ้อนของคดี

จากการศึกษาเกณฑ์ที่ใช้ของสำนักงานกองทุนยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เนติบัณฑิตยสภา และสภาทนายความ พบว่าทุกหน่วยงานมีเกณฑ์การจ่ายค่าจ้างทนายความที่ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของคดีและประเภทของคดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาจากต่างประเทศ โดยแนวทางการจ่ายค่าจ้างของสำนักงานกองทุนยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กำหนดเกณฑ์การจ่ายตามประเภทคดี โดยมีการกำหนดช่วงค่าจ้างที่จะจ่ายเพื่อให้ผู้กำหนดค่าจ้างสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าจ้างได้ตามความซับซ้อนของคดี ส่วนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สภาทนายความ และเนติบัณฑิตยสภา กำหนดอัตราค่าจ้างไว้คงที่

2. ผลการนำข้อมูลจากการศึกษาประเมินและวิเคราะห์ไปกำหนดทิศทางและวางแผนการกำหนดอัตรามาตรฐานค่าทนายความที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ผลจากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เนติบัณฑิตยสภา สภาทนายความ สำนักงานกองทุนยุติธรรม สำนักงานยุติธรรมจังหวัดและหัวหน้ากลุ่ม หรือตัวแทนอนุกรรมการกองทุนยุติธรรมประจำจังหวัด ทนายความ ทนายความที่ขึ้นบัญชีกองทุนยุติธรรม นิติกรสำนักงานกองทุนยุติธรรม เจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน นักวิชาการเงินและบัญชี และประชาชนผู้ใช้บริการทนายความที่ขึ้นบัญชีกองทุนยุติธรรม มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า แนวทางการกำหนดค่าจ้างทนายความของสำนักงานกองทุนยุติธรรมที่กำหนดช่วงค่าจ้างตามประเภทคดี และโอกาสให้สามารถใช้ดุลพินิจเพื่อกำหนดค่าจ้างได้ตามความซับซ้อนของคดีนั้น เป็นแนวทางที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอเพิ่มเติมคือ ควรแยกค่าจ้างทนายความและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีออกจากกัน เพื่อให้ทนายความทราบว่าจะได้ค่าจ้างเท่าใด นอกจากนี้แล้ว เพื่อให้ลดการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าจ้างให้ทนายความ ควรกำหนดช่วงค่าจ้างในแต่ละประเภทคดีให้แคบลงกว่าเดิม โดยหมวดหมู่ค่าตอบแทนประกอบไปด้วย

1. ค่าธรรมเนียมวิชาชีพทนายความที่มีความแตกต่างกันไปตามประเภทของคดี
2. ค่าธรรมเนียมวิชาชีพทนายความในกรณีคดีความมีความยุ่งยากกว่าปกติตามลักษณะของคดีประเภทนั้น
3. ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี เช่น ค่าธรรมเนียมศาล ค่าใช้จ่ายในการเตรียมเอกสาร และค่าค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม เป็นต้น
4. ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พัก
5. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

ทั้งนี้ ค่าตอบแทนจะต้องสะท้อนค่าใช้จ่ายจริงที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยเฉพาะกรณีที่มีการดำเนินคดีมีความยุ่งยากกว่าปกติตามลักษณะของประเภทคดีนั้น ทำให้ทนายความต้องใช้เวลามากกว่าที่ควรจะเป็น ส่งผลให้มีต้นทุนค่าเสียโอกาสของการใช้เวลาเกิดขึ้น จนอาจทำให้ค่าใช้จ่ายที่แท้จริงสูงกว่าค่าตอบแทนที่ได้รับ โดยประเด็นสำคัญที่จะต้องพิจารณา คือ ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และอัตราการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินคดีจากกองทุนยุติธรรม ข้อ 1 ค่าจ้างทนายความ ที่กำหนดให้เบิกจ่ายเป็นรายคดีในอัตราที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจากลักษณะการกำหนดอัตราค่าจ้างทนายความดังกล่าว เมื่อมีการจัดหาทนายความเพื่อช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การทำสัญญาจ้างทนายความจะเป็นลักษณะการทำสัญญาล่วงหน้าตามวงเงินที่กำหนดโดยคณะกรรมการหรืออนุกรรมการ ซึ่งเป็นการกำหนดไว้ก่อนการเริ่มงาน ทำให้อาจมีกรณีที่เกิดคดีมีความซับซ้อนกว่าที่คาดหมายไว้ จนทำให้ระยะเวลาในการดำเนินการนานกว่าเดิม

หากพิจารณาจากแนวปฏิบัติการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลต้องให้จำเลยในการไต่สวนมูลฟ้องวิอาญามาตรา 105/1 พ.ศ. 2562 ข้อ 4 ให้ศาลชั้นต้นเป็นตัวกำหนดเงินรางวัลให้ทนายโดยพิจารณาตามความยากง่ายลักษณะคดีกับเทียบดูเวลาและภาระที่ทนายความได้ปฏิบัติหน้าที่โดยให้ความคำนึงถึงความเอาใจใส่ในการดำเนินคดีและค่าใช้จ่ายที่ทนายความได้เสียไป ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เช่น ค่าเอกสาร เป็นต้น จะเห็นได้ว่า “ค่าใช้จ่ายที่ทนายความได้เสีย” นั้นสามารถตีความรวมถึงค่าเสียโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้ แนวทางการกำหนดอัตราค่าจ้างทนายความแยกตามประเภทคดีของกองทุนยุติธรรม ควรจะประกอบไปด้วยสองส่วนด้วยกัน คือ ค่าทนายความแยกตามประเภทคดีและค่าทนายความ ในกรณีคดีความมีความยุ่งยากกว่าปกติตามลักษณะของคดีประเภทนั้น

โดยสามารถจัดทำหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข อัตราค่าจ้างทนายความในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี จำแนกตามประเภทคดีและความยุ่งยากซับซ้อนของคดีของกองทุนยุติธรรม โดยปรับจากการวิเคราะห์แนวทางในการจ่ายเงินของประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา มาเป็นแนวทางในภาพรวม แล้วจึงวิเคราะห์สถิติค่าใช้จ่ายของคดี เพื่อนำไปเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สัมพันธ์เชิงลึก แล้วนำเสนอในการประชุมผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับฟังความคิดเห็น ก่อนจะนำไปเสนอในการประชุมเพื่อวิพากษ์ผลการศึกษา ซึ่งพบว่าผู้เข้าร่วมการวิพากษ์ร้อยละ 72.31 เห็นด้วยกับแนวทางที่เสนอรายละเอียดตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 1 และมีค่านิยมของความยุ่งยากซับซ้อนของคดีดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อเสนอเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข อัตราค่าจ้างทนายความในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี จำแนกตามประเภทคดีและความยุ่งยากซับซ้อนของคดี

ชั้นศาล	ประเภทของคดี	การจำแนกประเภทของคดี	การกำหนดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ
1) ศาลชั้นต้น	คดีอาญา คดีละ 5,000 – 50,000 บาท	อัตราโทษและระยะเวลาในการดำเนินคดี	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (เบิกจ่ายตามจริง)
		จำคุกไม่เกิน 10 ปี /ระยะเวลาในการดำเนินคดีไม่เกิน 6 เดือน คดีละ 5,000 – 10,000 บาท	ค่าเดินทาง ค่าฤชาธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ค่าจ้างเพิ่มเติมของทนายความ โดยเมื่อรวมกับอัตราค่าจ้างทนายความตามการจำแนกประเภทของคดี ต้องไม่เกิน 50,000 บาท
		มากกว่า 10 ปี/ระยะเวลาในการดำเนินคดี 6 เดือน ถึง 1 ปี คดีละ 10,001 – 20,000 บาท	
		ประหารชีวิต/ระยะเวลาในการดำเนินคดี 1 ปี ขึ้นไป คดีละ 20,001 – 30,000 บาท	
คดีแพ่ง	อายุความและทุนทรัพย์	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (เบิกจ่ายตามจริง)	
คดีละ 5,000 – 30,000 บาท	อายุความน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี และคดีไม่มีทุนทรัพย์หรือคดีมโนสำเนา คดีละ 5,000 – 10,000 บาท	ค่าเดินทาง ค่าฤชาธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ค่าจ้างเพิ่มเติมของทนายความ โดยเมื่อรวมกับอัตราค่าจ้างทนายความตามการจำแนกประเภทของคดี ต้องไม่เกิน 30,000 บาท	
	อายุความ 5 ปี และทุนทรัพย์ไม่เกิน 50 ล้านบาท คดีละ 10,001 – 15,000 บาท		
	อายุความ 10 ปี และทุนทรัพย์เกิน 50 ล้านบาท คดีละ 15,001 – 20,000 บาท		
คดีปกครอง คดีเยาวชนและครอบครัว คดีศาลชำนาญพิเศษ และคดีอื่น	คดีละ 5,000 – 20,000 บาท	ความซับซ้อนของคดี	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (เบิกจ่ายตามจริง)
		คดีซับซ้อนน้อย คดีละ 5,000 – 7,500 บาท	ค่าเดินทาง ค่าฤชาธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ค่าจ้างเพิ่มเติมของทนายความ โดยเมื่อรวมกับอัตราค่าจ้างทนายความตามการจำแนกประเภทของคดี ต้องไม่เกิน 20,000 บาท
		คดีซับซ้อนปานกลาง คดีละ 7,501 – 10,000 บาท	
การบังคับคดี	คดีละ 5,000 – 30,000 บาท	คดีซับซ้อนสูง คดีละ 10,001 – 12,500 บาท	
		ความซับซ้อนของคดี	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (เบิกจ่ายตามจริง)
		คดีซับซ้อนน้อย คดีละ 5,000 – 10,000 บาท	ค่าเดินทาง ค่าฤชาธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ค่าจ้างเพิ่มเติมของ

ชั้นศาล	ประเภทของคดี	การจำแนกประเภทของคดี	การกำหนดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ
	บาท	คดีชั้นช้อนปานกลาง คดีละ 10,001 – 15,000 บาท คดีชั้นช้อนสูง คดีละ 15,001 – 20,000 บาท	ทนายความ โดยเมื่อรวมกับอัตราค่าจ้างทนายความตามการจำแนกประเภทของคดี ต้องไม่เกิน 30,000 บาท
2) ศาลอุทธรณ์	ค ดี ละ 5,000 – 20,000 บาท	คดีละ 5,000 – 7,500 บาท	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (เบิกจ่ายตามจริง) โดยเมื่อรวมกับอัตราค่าจ้างทนายความต้องไม่เกิน 20,000 บาท
3) ศาลฎีกา	ค ดี ละ 5,000 – 20,000 บาท	คดีละ 7,500 – 10,000 บาท	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (เบิกจ่ายตามจริง) โดยเมื่อรวมกับอัตราค่าจ้างทนายความต้องไม่เกิน 20,000 บาท

คดีอาญา แบ่งความยุ่งยากซับซ้อนออกเป็น 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาความยุ่งยากซับซ้อน 2 หลักเกณฑ์ ประกอบด้วย อัตราโทษ และระยะเวลาในการดำเนินคดี ดังนี้

1) คดียุ่งยากซับซ้อนน้อย หมายถึง คดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และระยะเวลาในการดำเนินคดีไม่เกิน 6 เดือน

2) คดียุ่งยากซับซ้อนปานกลาง หมายถึง คดีอัตราโทษจำคุกมากกว่า 10 ปี และระยะเวลาในการดำเนินคดี 6 เดือน ถึง 1 ปี

3) คดียุ่งยากซับซ้อนสูง หมายถึง คดีที่อัตราโทษประหารชีวิต และระยะเวลาในการดำเนินคดี 1 ปี ขึ้นไป

คดีแพ่ง แบ่งความยุ่งยากซับซ้อนออกเป็น 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาความยุ่งยากซับซ้อน 2 หลักเกณฑ์ ประกอบด้วย อายุความ และทุนทรัพย์ ดังนี้

1) คดียุ่งยากซับซ้อนน้อย หมายถึง คดีที่อายุความน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี และคดีไม่มีทุนทรัพย์ หรือคดีมีโนสาเร่

2) คดียุ่งยากซับซ้อนปานกลาง หมายถึง คดีที่อายุความ 5 ปี และคดีมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 50 ล้านบาท

3) คดียุ่งยากซับซ้อนสูง หมายถึง คดีที่อายุความ 10 ปี และคดีมีทุนทรัพย์เกิน 50 ล้านบาท

คดีปกครอง คดีเยาวชนและครอบครัว คดีศาลชำนาญพิเศษ และคดีอื่น แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) คดียุ่งยากซับซ้อนน้อย

2) คดียุ่งยากซับซ้อนปานกลาง

3) คดียุ่งยากซับซ้อนสูง

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ทนายความ และผลจากการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น ได้ผลไปในทิศทางเดียวกันว่า คดีข้างต้นมีสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนคดีทั้งหมด คิดเป็นประมาณร้อยละ 0.57 ของคดีทั้งหมด จึงมีจำนวนไม่มาก อีกทั้งลักษณะของคดีแต่ละคดีมีความแ่งมุมของความซับซ้อนแตกต่างกัน จึงต้องใช้ความชำนาญเฉพาะทางในการประเมิน ผู้เข้าร่วมประชุมจึงเสนอว่าในการกำหนดระดับของความยุ่งยากซับซ้อนให้คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมแต่งตั้ง ใช้ดุลพินิจให้ความเห็นชอบกำหนดค่าจ้างทนายได้เป็นรายคดีไป เมื่อมีการเก็บรวบรวมข้อมูลคดีมากเพียงพอ จนสามารถพัฒนาเกณฑ์การจัดกลุ่มได้ เช่น ในกรณีของคดีอาญา คดีแพ่ง และการบังคับคดี แล้วค่อยนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาเป็นเกณฑ์ในภายหลัง

การบังคับคดี แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

1) คดียุ่งยากซับซ้อนน้อย หมายถึง กรณีที่เจ้าหนี้สามารถระบุที่ตั้งของสังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิเรียกร้องที่ต้องการบังคับคดีได้

2) คดียุ่งยากซับซ้อนปานกลาง หมายถึง กรณีที่เจ้าหนี้ไม่สามารถระบุที่ตั้งของสังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิเรียกร้องที่ต้องการบังคับคดีได้ และต้องทำการสืบทรัพย์ ณ ภูมิลำเนาของลูกหนี้ หรือเขตใกล้เคียงภูมิลำเนา 2 เขต

3) คดียุ่งยากซับซ้อนสูง หมายถึง กรณีที่ไม่สามารถสืบทรัพย์ได้ตามข้อ 1) และข้อ 2) รวมถึง การร้อง ขัดทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 288 ภายใต้บังคับบทบัญญัติ มาตรา 55 ถ้า บุคคลใดกล่าวอ้างว่าจำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดไว้ ก่อนที่ได้เอาทรัพย์สินเช่นว่านี้ออกขายทอดตลาด หรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น บุคคลนั้นอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลที่ ออกหมายบังคับคดีให้ปล่อยทรัพย์สินเช่นว่านั้น

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข อัตราค่าจ้างทนายความในการช่วยเหลือประชาชนในการ ดำเนินคดี จะเห็นได้ว่าอัตราค่าจ้างทนายความจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ค่าตอบแทนทางวิชาชีพ 2) ค่าตอบแทนตามสัญญาต่อท้ายสัญญาหลัก กรณีที่คดีความมีความยุ่งยากซับซ้อน และ 3) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี เช่น ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก เป็นต้น ให้เบิกจ่ายเท่าที่จ่ายจริง ตามระเบียบ ของคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมหรือตามระเบียบทางราชการ

สำหรับการเบิกจ่ายค่าจ้างทนายความตามสัญญาจ้างทนายความ จะแบ่งออกเป็น 3 งวด โดย งวดที่ 1 ผู้รับจ้างจะต้องส่งมอบเอกสารการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับคดีให้ผู้ว่าจ้างในวันรับค่าจ้างงวดที่ 1 เช่น ใบมอบ อำนาจ ร่างคำฟ้อง ร่างคำให้การ ร่างอุทธรณ์ ร่างฎีกา บันทึกการดำเนินการหรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น งวดที่ 2 เมื่อสืบพยานในศาลชั้นต้นเสร็จสิ้น และงวดที่ 3 เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดี การ เบิกจ่ายค่าจ้างทนายความในงวดที่ 2 และงวดที่ 3 กรณีที่พบว่าคดีมีความยุ่งยากซับซ้อนในภายหลัง จะรวม จ่ายในงวดที่ 2 และงวดที่ 3 โดยต้องผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการฯ ทั้งนี้จะพิจารณาจากการรายงาน ความก้าวหน้าในการดำเนินคดีทุก 3 เดือน ซึ่งจะระบุไว้ในสัญญาต่อท้ายสัญญาหลัก

นอกจากนี้แล้ว ยังมีการศึกษาเปรียบเทียบเครื่องมือในการเบิกจ่ายเงินของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มี ลักษณะการปฏิบัติงานใกล้เคียงกัน เพื่อพัฒนาเครื่องมือแบบการตรวจการจ่ายค่าทนายความของกองทุน ยุติธรรมให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เป้าหมายของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการศึกษาคั้งนี้ คือ สำนักงานกองทุนยุติธรรม มีแพลตฟอร์มเพื่อใช้ในการบริการจัดการตามเป้าหมายหลักของกองทุนในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างรวดเร็ว เหมาะสม คุ่มค่ากักงบประมาณที่ใช้ และต้องสามารถ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการกำหนดนโยบายได้ (Actionable Intelligence Policy Platform) ซึ่งเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อเสนอของ Barton and Bibas (2017) Katsh and Rabinovich-Einy (2017) และ Michael (2017)¹ ที่สนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยี Big Data และ Machine Learning มาช่วยใน การบริหารจัดการงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ประสบปัญหาในการเข้าถึงกระบวนการ ยุติธรรมได้ และถือเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งในการขับเคลื่อนหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้ก้าว ไปสู่กระบวนการยุติธรรม 4.0 (Justice 4.0 transformation) ได้สำเร็จ

¹ Benjamin H. Barton & Stephanos Bibas, *Rebooting Justice: More Technology, Fewer Lawyers, and the Future of Law*, (Encounter Books: New York, 2017); Ethan Katsh and Orna Rabinovich-Einy, *Digital Justice: Technology and the Internet of Disputes*, (Oxford University Press: Oxford, 2017); Kowalski Michael, *The Great Legal Reformation: Notes from the Field*, (iUniverse: Online Publishing, 2017).

บทเรียนจากต่างประเทศ พบว่า การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเพื่อให้สะท้อนความซับซ้อนของคดี ได้อย่างเหมาะสมจำเป็นต้องมีฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีทุกประเภทที่ได้รับความช่วยเหลืออย่างเพียงพอทั้งในแง่ของ 1) ประเภทของข้อมูลที่เป็นต่อการกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมที่ต้องดำเนินการในแต่ละคดี เพื่อคำนวณระยะเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง และ 2) มีจำนวนข้อมูลคดีมากพอในการมาวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับระยะเวลา ความซับซ้อนของคดี และเกณฑ์อื่นที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีความน่าเชื่อถือทางสถิติ นอกจากนี้แล้ว จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดเก็บข้อมูลที่ผ่านมาจากทางสำนักงานกองทุนยุติธรรม แม้จะมีข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นอยู่ในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่ครบถ้วนเพียงพอสำหรับการนำมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อให้สามารถกำหนดอัตราค่าจ้างและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องให้อยู่ในระดับเดียวกับประเทศออสเตรเลีย อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา

ด้วยเหตุนี้สิ่งที่สำนักงานกองทุนยุติธรรมควรดำเนินการเพื่อให้สามารถกำหนดอัตราค่าจ้างและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องคือการพัฒนาระบบการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้มีฐานข้อมูลกลางที่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดค่าจ้างและค่าใช้จ่ายได้ละเอียดกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และยังเป็นระบบที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสำนักงานฯ ในภาพรวมได้อีกด้วย

ตารางที่ 2 แสดงแนวทางและขั้นตอนในการดำเนินงานในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ถึง พ.ศ. 2566 (3 ปี) รายละเอียดประกอบการดำเนินการ โดยมีเป้าหมายให้สำนักงานกองทุนยุติธรรมมีระบบ Actionable Intelligence Policy Platform ที่เหมาะสมกับลักษณะงานที่รับผิดชอบไว้ใช้งาน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 การดำเนินการและตัวชี้วัดในการพัฒนา Actionable Intelligence Policy Platform

ปีงบประมาณ	การดำเนินการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
2564	<p>ขั้นที่ 1 การดำเนินการด้านการเก็บข้อมูล</p> <p>ศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดคดีที่จำเป็นได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รายละเอียดประเภทของคดี ลักษณะของคดี ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินคดี และความซับซ้อนของคดี การทำทะเบียนประวัติทนายความเพื่อการสืบค้น 2. รายละเอียดค่าใช้จ่ายของแต่ละคดีที่มีการแยกค่าใช้จ่ายทุกด้าน ทั้งค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าธรรมเนียมวิชาชีพ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคดี และระยะเวลาในการดำเนินคดี 3. ข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการในทุกด้านของสำนักงานกองทุนฯ <p>ขั้นที่ 2 การดำเนินการด้านการพัฒนา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีรายละเอียดของประเภทข้อมูลที่ต้องการจัดเก็บ 2. มีคู่มือในการจัดเก็บข้อมูล 3. มีแพลตฟอร์มที่ใช้เก็บข้อมูล 4. เจ้าหน้าที่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกข้อมูลได้รับการฝึกอบรมให้ใช้ระบบบันทึกข้อมูล และสามารถบันทึกข้อมูลได้ถูกต้องครบถ้วน 5. มีการเก็บข้อมูลคดีที่ได้รับความช่วยเหลือในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 คิดเป็นร้อยละ 75 ของคดีทั้งหมด 6. คดีที่มีการบันทึกข้อมูลครบถ้วนและถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ของคดีที่

ปีงบประมาณ	การดำเนินการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
	<p>แพลตฟอร์ม</p> <p>1. นำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานในชั้นที่ 1 มาพัฒนาเป็นความต้องการของผู้ใช้ (User Requirements) เพื่อนำไปเป็นฐานในการออกแบบแพลตฟอร์ม</p> <p>2. พัฒนาแพลตฟอร์มและนำไปทดลองใช้ในการเก็บข้อมูล และนำผลที่ได้มาทำการปรับปรุงแพลตฟอร์มให้ตรงตามความต้องการ รวมถึงการกำหนดแนวทางในการใช้ Big Data และ Machine Learning มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงสามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลกลางของกระทรวงยุติธรรม (Data Exchange Center: DXC)</p> <p>3. จัดการอบรมเจ้าหน้าที่ในส่วนกลางและในระดับจังหวัดเพื่อให้ทราบแนวทางในการบันทึกข้อมูลเข้าระบบ และการวิเคราะห์ผล</p>	<p>ได้รับการบันทึกข้อมูลทั้งหมด</p>
2565	<p>จัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการให้ความช่วยเหลือจำแนกตามประเภท และลักษณะความซับซ้อนของคดีทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค</p>	<p>1. มีการเก็บข้อมูลคดีที่ได้รับความช่วยเหลือในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 คิดเป็นร้อยละ 100 ของคดีทั้งหมด</p> <p>2. คดีที่มีการบันทึกข้อมูลครบถ้วนและถูกต้องมีไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 ของคดีที่ได้รับการบันทึกข้อมูลทั้งหมด</p>
2566	<p>วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงค่าจ้างทนายความและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม ทั้งในระดับประเภทคดี ลักษณะของฐานความผิด ระยะเวลาในการทำคดี และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่ตัวแบบการคิดค่าจ้างทนายความและค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมกับประเภท ฐานความผิด และความซับซ้อนของคดี</p>	<p>1. มีเกณฑ์การจ่ายค่าจ้างทนายความ และเกณฑ์ค่าใช้จ่าย จำแนกเป็นประเภทคดี ฐานความผิด และความซับซ้อนของคดี</p> <p>2. มีการจัดทำคู่มือและฝึกอบรมบุคลากรของสำนักงานกองทุนให้ทราบถึงการใช้หลักเกณฑ์ค่าจ้างทนายความ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง</p>

ข้อเสนอแนะที่ 1 สร้างแพลตฟอร์มเพื่อพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลสถิติและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการจัดเก็บข้อมูลด้วยรูปแบบเดียวกัน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิเคราะห์สถิติ พบว่า หน่วยงานในส่วนกลาง และสำนักงานในแต่ละจังหวัดมีแนวปฏิบัติในการจัดเก็บข้อมูลสถิติและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น กรณีของค่าจ้างนายความบางแห่งเก็บข้อมูลค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีร่วมกับค่าจ้างนายความ ในขณะที่บางแห่งมีการแยกรายละเอียดค่าใช้จ่ายชัดเจน ทั้งยังพบว่า มีการเก็บข้อมูลเป็นเอกสารกระดาษ ไม่ได้มีการบันทึกไว้เป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ ที่สามารถนำมาใช้งานได้ทันที

ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการจัดทำแพลตฟอร์มพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลสถิติและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการจัดเก็บข้อมูลด้วยรูปแบบเดียวกันเพื่อให้มีฐานข้อมูลกลางที่เป็นปัจจุบัน สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการของสำนักงานกองทุนยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในการพัฒนาแพลตฟอร์มควรเริ่มจากการสำรวจความต้องการใช้ประโยชน์จากข้อมูลของหน่วยงาน (User's requirements) ศึกษาลักษณะการใช้งานของผู้ใช้ เพื่อออกแบบรูปแบบการใช้งาน (Interface) ให้สะดวกต่อผู้ใช้งาน และการใช้ประโยชน์ของผู้บริหารในทุกระดับของสำนักงานกองทุนยุติธรรมและกระทรวงยุติธรรม รวมถึงสามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลกลางของกระทรวงยุติธรรม (Data Exchange Center: DXC) ได้อีกด้วย ทั้งนี้ควรมีการออกแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติให้ชัดเจนว่าทุกคดีจะต้องมีการบันทึกข้อมูลลงแพลตฟอร์ม และควรมีการทำให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ซึ่งไม่ได้เป็นการเพิ่มภาระของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมากเกินไปหากมีการดำเนินการเป็นประจำ

ข้อเสนอแนะที่ 2 จัดทำระบบทะเบียนประวัติและความเชี่ยวชาญของทนายความที่ขึ้นทะเบียน ควรมีการสร้างระบบฐานข้อมูลออนไลน์ของทนายความที่ขึ้นทะเบียน (Expert Profiling) กับทางสำนักงานกองทุนยุติธรรม โดยมีองค์ประกอบสองส่วนด้วยกัน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ระบบการสมัครเพื่อขึ้นทะเบียนออนไลน์สำหรับทนายความ ซึ่งเป็นส่วนที่ทนายความสามารถเข้าไปสมัครเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นทนายความของกองทุนด้วยตนเอง โดยในฟอร์มออนไลน์ที่ใช้ในการสมัครจะกำหนดให้บันทึกข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสมัคร 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1. ข้อมูลพื้นฐาน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ปีที่สำเร็จการศึกษา ภูมิลำเนา อาชีพอื่นที่เคยทำและอาชีพอื่นที่ยังทำอยู่นอกเหนือจากการเป็นทนายความ
2. ข้อมูลด้านความชำนาญในการว่าความจำแนกตามประเภทคดี เช่น ชำนาญคดีแพ่ง ด้านการบังคับคดี ชำนาญด้านการยกยกทรัพย์ เป็นต้น พร้อมทั้งบันทึกประสบการณ์ในการว่าความที่มีการระบุประเภทของคดี ปีที่ทำคดี และหมายเลขคดีที่ว่าความเพื่อใช้ในการตรวจสอบได้
3. พื้นที่ที่ผู้สมัครมีความประสงค์จะว่าความ

ทั้งนี้ผู้สมัครที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจะได้รับชื่อผู้ใช้ (Username) และรหัสเข้าระบบ (Password) เพื่อทำการปรับปรุงข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ โดยทางสำนักงานกองทุนยุติธรรมสามารถกำหนดให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกต้องเข้ามาปรับปรุงข้อมูลทุกไตรมาส

ส่วนที่ 2 ระบบบันทึกข้อมูลการทำคดีกับทางสำนักงานกองทุนยุติธรรม ระบบในส่วนนี้จะเป็นการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำคดีที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานกองทุนยุติธรรม โดยมีการเก็บข้อมูลในแต่ละคดี ดังนี้

1. ประเภทและลักษณะคดีที่ว่าความ
2. รายละเอียดของคดี และสำนวนคำฟ้องที่มีการประทับฟ้องแล้ว
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของคดี
4. ค่าจ้างทนายความและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ โดยเป็นการจัดเก็บแยกกัน เพื่อให้ทราบว่ ทนายความค่าจ้างจำนวนเท่าใด และคดีดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เรื่องใดบ้าง มีค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องจำนวนเท่าใด
5. รายละเอียดของการทำสัญญาต่อท้าย ซึ่งจะใช้ในกรณีที่คดีที่มีความซับซ้อนเกินกว่าที่คาดหมายไว้ทำให้มีการเพิ่มค่าจ้างทนายความ
6. φόร้มการรายงานความก้าวหน้าของคดีทุก 3 เดือน

ข้อมูลที่ได้จากระบบทั้งสองส่วนนี้จะช่วยให้สำนักงานกองทุนยุติธรรมมีข้อมูลเพียงพอในการวิเคราะห์ ความชำนาญของทนายความ ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการใช้ Big Data และ Machine Learning มา ช่วยในการบริหารจัดการงานตามความรับผิดชอบของสำนักงานกองทุนยุติธรรม โดยประโยชน์ที่ได้รับจะมี 3 ด้านด้วยกัน ดังนี้

1. นำมาใช้ในการจัดระดับความชำนาญของทนายความ ช่วยให้สามารถจับคู่ระหว่างทนายความ และประเภทคดีได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น เช่น หากมีคดีแพ่งเกี่ยวกับมรดก ระบบจะจับคู่ ทนายความที่ทาคดีมรดกที่มีลักษณะคำฟ้องใกล้เคียงกัน และมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง ใช้ ระยะเวลาในการดำเนินคดีน้อยให้มาเป็นผู้รับผิดชอบคดีนี้ ทั้งนี้ การจับคู่จะพิจารณาลำดับตาม รายชื่อควบคู่ไปกับระดับความชำนาญ
2. นำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดอัตราค่าจ้างทนายความ และประมาณการค่าใช้จ่าย ที่เกี่ยวข้อง (รายละเอียดจะอธิบายไว้ในข้อเสนอแนะที่ 3)

ข้อเสนอแนะที่ 3 การใช้ Big Data และ Machine Learning มาช่วยในการคาดการณ์ความ ซับซ้อนของคดี กำหนดอัตราค่าจ้างทนายความ และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจับคู่คดีกับทนายความ

หากเทียบกับเกณฑ์การกำหนดอัตราค่าจ้างในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศออสเตรเลียและ สหรัฐอเมริกา พบว่า ในประเทศดังกล่าว การกำหนดอัตราค่าจ้างจะมีความละเอียด สามารถจำแนกตาม ประเภทคดี ลักษณะคดี ความซับซ้อนของคดี และกิจกรรมที่ต้องดำเนินการในแต่ละคดีได้ ซึ่งเป็นระบบที่เรียกว่า Scales of Fee อย่างไรก็ตาม การจะกำหนดอัตราค่าจ้างทนายความตามระบบดังกล่าว จำเป็นต้องมีการเก็บ รวบรวมข้อมูลของคดีเป็นจำนวนมาก เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์หาลักษณะสำคัญของคดี ที่จะนำมาใช้เป็น แนวทางกำหนดกิจกรรมในคดีที่ต้องดำเนินการ ระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม รวมถึงระยะเวลาที่ฟัง คาดหมายว่าจะต้องใช้ในการทำคดี ซึ่งต้องใช้เวลาในการเก็บรวบรวมอย่างน้อย 2 ถึง 3 ปี เพื่อให้มีจำนวนคดี มากเพียงพอ

นอกจากนี้แล้ว ผลจากการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า มีบางกรณีที การคาดการณ์ความซับซ้อนของคดีไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง จึงทำให้มีการกำหนดค่าจ้างทนายความและ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ สูงหรือต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ทั้งยังประสบปัญหาเรื่องการจับคู่ทนายความกับคดีและลูกความ

หากทางสำนักงานกองทุนยุติธรรมมีแพลตฟอร์มในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามข้อเสนอแนะ ที่ 1 และ 2 ก็จะสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาสร้าง Big Data และใช้ระบบ Machine Learning

มาช่วยในการวิเคราะห์ความซับซ้อนของคดี ทั้งนี้ในการดำเนินการควรว่าจ้างที่ปรึกษาที่มีความเข้าใจลักษณะงานของสำนักงานกองทุนยุติธรรม มีประสบการณ์ในการทำ Big Data และใช้ระบบ Machine Learning ในการวิเคราะห์งานที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมาเป็นผู้พัฒนาระบบให้โดยสำนักงานกองทุนยุติธรรม ควรกำหนดเป้าหมายของระบบให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการกำหนดนโยบายได้ (Actionable Intelligence Policy Platform) โดยอย่างน้อยจะต้องให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในประเด็นต่อไปนี้

1. ทราบจำนวนคดีที่ดำเนินการเสร็จแล้ว คดีที่อยู่ระหว่างการดำเนินงาน การเบิกจ่ายงบประมาณ จำนวนและรายละเอียดของคำร้องขอความช่วยเหลือ
2. การจัดกลุ่มคดีตามความก้าวหน้าและแนวโน้มของคดี เช่น โดยแบ่งเป็นระดับสี เช่น คดีสีเขียว หมายถึง คดีที่ดำเนินการตามระยะเวลาที่พึงคาดหวังไว้ คดีสีเหลือง หมายถึง คดีที่มีการดำเนินงานช้ากว่าระยะเวลาที่พึงคาดหวังไว้ไม่เกิน 3 เดือน และคดีสีแดง หมายถึง คดีที่มีการดำเนินงานช้ากว่าระยะเวลาที่พึงคาดหวังไว้เกิน 3 เดือน เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริการและบุคลากรของสำนักงานกองทุนยุติธรรมสามารถติดตามความก้าวหน้าของคดีได้อย่างเป็นปัจจุบัน
3. สามารถใช้ข้อมูลระยะเวลาของคดี ค่าจ้างทนายความ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง และจำนวนคำฟ้องของคดีที่ดำเนินการไปแล้ว มาสร้างตัวแบบเพื่อการคาดการณ์อัตราค่าจ้างทนายความและค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะเกิดของคดีที่เข้ามาใหม่ (Predictive Model) เพื่อเป็นข้อมูลให้กับบุคลากรของสำนักงานกองทุนยุติธรรมในการจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างทนายความในแต่ละคดี
4. สามารถจับคู่ลูกความกับทนายความ และการจับคู่ทนายความกับคดี เพื่อให้เกิดความเหมาะสมมากขึ้น (ยกเว้นกรณีที่ลูกความร้องขอมาโดยตรงว่าต้องการทนายความคนใด)
5. มีระบบการเตือนปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นก่อนจะเกิดปัญหาจริง (Early Warning) เช่น การเตือนเรื่องจำนวนทนายความไม่เพียงพอกับบางประเภทคดีที่เข้ามา จำนวนคดีที่มีระยะเวลาเกินกว่าที่พึงคาดหวังในแต่ละประเภทคดีไว้มีจำนวนมากกว่าเป้าหมายที่สำนักงานกองทุนยุติธรรมกำหนดไว้ เป็นต้น

Copyright : Justice Fund Office
Year : 2019
Title : Lawyer Service Fee Study
City : Bangkok
Language : Thai
Publisher : Thammasat University Research and Consultancy Institute
Researcher : Dr. Kiatanantha Lounkaew

Executive Summary :

The aim of this research was to assess current scale of fees for lawyers enlisted by the Thai Justice Fund (TJF) to assist people who needed legal aid. It began with study international practices of the issue to serve as a broad guideline for further analysis. International lessons pointed into similar direction of having the fees set based on both case type and expected case complexity. A country with comprehensive legal aid system usually had a system called scales of fee detailing out the amount of payment a lawyer would receive for each legal service provided. Having such scale minimizes discretion on payment assigned to a lawyer enlisted to provide legal aid.

Current practices of similar Thai institution providing similar services were also examined. It was found that current scale of fees of the TJF were too extensive; the baseline fee can be expanded by around 500 to 600 percent before the upper limits were reached. This left the exact fee to be determined at the discretion of the TJF fee committee. In addition, since the fee was set ex-ante, including both professional fee and administrative expenses, it was possible that the enlisted lawyer may face with higher administrative cost than it was originally envisaged. This study, therefore, proposed that scale of fees should take into account case complexity; the administrative cost should also be paid based on actual activities conducted rather than the agreed lump-sum amount prior to commencing legal service on behalf of the TJF.